

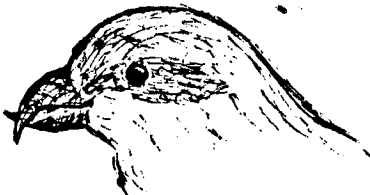
Korte berichten

Grote Kruisbekken (Loxia pityopsittacus) in Nederland.

In de loop van oktober 1982 rees het vermoeden dat er een invasie van Grote Kruisbekken aan de gang was. Op Terschelling en Texel werden exemplaren geobserveerd, maar doordat het onderscheid tussen Grote en Kruisbekken (*Loxia curvirostra*) zeer gering is, bleef het nog enige tijd onduidelijk of er Grote Kruisbekken waren. Als ze er waren, was bovendien onduidelijk om welke aantallen het ging. Duide-lijkheid kwam toen er goede geluidsopnames waren en foto's. Synchroom met deze invasie verliep ook de invasie in Engeland, waar overigens al eerder invasies van Grote- zijn voorgekomen, in tegenstelling tot Nederland.

Kenmerken:

Een Grote Kruisbek is erg moeilijk te onderscheiden van een gewone Kruisbek. Afgezien van het feit dat de Grote- iets groter is, is het beste kenmerk de snavel. Deze is bij de Grote- groter en dikker, waar-

KRUISBEK.

GROTE KRUISBEK.

door de kop een topzwaar uiterlijk krijgt. De bovensnavel loopt haast ongemerkt over in de kop (geen voorhoofd) en bovendien wijst de bovensnavel loodrecht naar beneden. In het algemeen steken de snaveluiteinden niet uit. Bij de gewone Kruisbek is dat meestal wel het geval; deze heeft ook een smallere snavel die daardoor "langer dan hoog" lijkt. De Grote- heeft een snavel "even lang als hoog". Bij de Grote- vertoont de ondersnavel meestal een knik.

Een tweede kenmerk vormt het geluid; bij de Grote- is het harder en meer met een U-klank, wat aan een hard vinkegeluid doet denken.

De Kruisbek heeft meer een ie-klank: "kiep-kiep".

Als derde kenmerk kan het gedrag gebruikt worden. De Kruisbek heeft de gewoonte om al hangend aan de dennekegels te foerageren. De Grote-

haalt in het algemeen de kegel van de boom en vliegt dan naar een geschikte plaats om met de kegel tussen de klauwen de zaden op te eten.

Waarnemingen in Zuid-Kennemerland.

Koningshof vormt de makkelijkste plaats om Grote Kruisbekken te zien. Vanaf begin november verblijven hier meestal ca. 20 vogels. Waarschijnlijk betreft het hier allemaal Grote-
In Middenduin werden op 30 oktober 1982 20 Kruisbekken spec. gezien. De Kennemerduinen herbergen in ieder geval vanaf 14 september 1982 Kruisbekken. Bij toevallige geluidsopnames eind september bleken er zowel Grote- als gewone Kruisbekken aanwezig te zijn. Er verblijven zo'n 30-40 exx., waarschijnlijk nog meer.
Hierbij een oproep om alle waarnemingen van (Grote) Kruisbekken op te sturen naar ondergetekende, zodat een nog beter overzicht kan worden verkregen van het voorkomen in Zuid-Kennemerland.

De Staartmees (Aegithalos caudatus) en zijn vormen.

Op 27 november 1982 werd door H. Assendelft in de A.W. duinen een Staartmees gezien met vrijwel witte kop. Toch is dit waarschijnlijk geen noordelijke vorm. Wat is nl. het geval.
De Staartmees kent drie vormen. De Engelse vorm (Ae.c. rosaceus); deze heeft een witte kop met een brede zwartachtige wenkbrauwstreep. De noordelijke vorm (Ae.c. caudatus); deze heeft een geheel witte kop. Nu behoren onze Nederlandse broedvogels tot een "bastardpopulatie", waar de twee vorige vormen elkaar ontmoeten. Deze ex. behoren tot de derde vorm (Ae.c. europaeus). De koptekening varieert tussen de engelse- en de noordelijke vormen, maar er zijn ook een beperkt aantal ex. in de Nederlandse populatie met geheel witte kop. Een echte invasie van de noordelijke vorm (witkoppen) kan men eigenlijk pas vaststellen als het een waarneming betreft van grotere aantallen tegelijk.
De waarneming van één witkoppenige Staartmees zoals op 27 november heeft dus waarschijnlijk betrekking op een variatie van de vorm europaeus, onze eigen broedpopulatie dus.

Literatuur:

Redaktie Vogeljaar 1972. Tweehonderd witkoppenige Staartmezen bij Baarn
Het Vogeljaar 20, p. 86.

Evert v. Huijssteeden.